

STOWARZYSZENIE LAMBDA WARSZAWA

**RAPORT
O DYSKRYMINACJI
ZE WZGLEDU NA
ORIENTACJE SEKSUALNA
W POLSCE**

WARSZAWA 2001

SPIS TRESCI:

1. WPROWADZENIE	3
1.1. Stowarzyszenie Lambda Warszawa.....	3
1.2. Cele opracowania Raportu.....	3
1.3. Raport o Dyskryminacji z 1994 roku.....	4
1.4. Badania socjologiczne dotyczące osób homoseksualnych w Polsce.....	4
2. METODOLOGIA.....	5
2.1. Metody i opis prowadzenia badań.....	5
3. RAPORT O Dyskryminacji.....	6
3.1. Statystyka płynąca z ankiet.....	6
3.2. Przemoc fizyczna.....	8
3.3. Przemoc psychiczna.....	12
3.4. Unikanie zachowań mogących wywołać dyskryminację.....	16
3.5. Dyskryminacja w pracy.....	17
3.6. Dyskryminacja w sferze usług.....	19
A. Zakwaterowanie.....	19
B. Służba zdrowia.....	20
C. Dyskryminacja w służbach publicznych.....	21
3.7. Dyskryminacja w Kościele.....	21
3.8. Dyskryminacja w prawie.....	23
3.9. Dyskryminacja w życiu publicznym i politycznym.....	28
4. WNIOSKI KONCOWE; REKOMENDACJE.....	30
5. DODATEK.....	32
5.1. Wzór ankiety badawczej.....	32

1. WPROWADZENIE

1.1. LAMBDA - WARSZAWA

Stowarzyszenie Lambda Warszawa – organizacja działająca na rzecz środowiska osób homoseksualnych – powstało w roku 1997. Działa na terenie całego kraju, większość swoich działań skupia na terenie Miasta Stołecznego Warszawy oraz Województwa Mazowieckiego. Współpracuje z innymi polskimi organizacjami gejowskimi przy realizacji działań ogólnopolskich. Swoją pracę Stowarzyszenie opiera na działalności wolontariuszy, poświęcających swój czas na realizację celów statutowych. Są nimi:

- budowanie pozytywnej tożsamości osób o orientacji bi- i homoseksualnej;
- szerzenie tolerancji społecznej wobec zjawiska bi- i homoseksualizmu;
- promocja bezpieczniejszych zachowań seksualnych i współpraca w tym zakresie z instytucjami rządowymi i pozarządowymi.

Od 1998 roku Stowarzyszenie prowadzi Centrum Informacyjno – Pomocowe „Rainbow”, będące jedyną tego typu inicjatywą w Polsce. W ramach prac Ośrodka „Rainbow” prowadzone są:

- telefon Zaufania dla gejów, lesbijek i ich bliskich;
- grupy wsparcia, grupy spotkaniowe i dyskusyjne;
- grupa twórcza dla lesbijek „Gennema”;
- udzielanie informacji prawnych;
- poradnictwo psychologiczne;
- program profilaktyki HIV/AIDS „Bezpieczniejsze związki”;
- ekumeniczna Chrześcijańska Grupa Lesbijek i Gejów;
- bibliotekę z czytelnią;
- archiwum artykułów prasowych;
- poradnictwo listowe;
- nieformalny Dyskusyjny Klub Filmowy (DKF).

Siedziba Stowarzyszenia i Ośrodka „Rainbow” znajduje się w Warszawie, przy ulicy Czerniakowskiej 178/16 (pełen adres na końcu publikacji).

1.2. CELE OPRACOWANIA RAPORTU

Niniejszy „Raport o dyskryminacji ze względu na orientację seksualną” jest częścią projektu realizowanego przez ILGA-Europe (the European Region of the International Lesbian and Gay Association – Europejski Region Międzynarodowego Stowarzyszenia Lesbijek i Gejów) przy finansowym wsparciu OSI (Open Society Institute) w Budapeszcie. Projekt realizowany jest w krajach kandydujących do Unii Europejskiej: w Polsce, w Rumunii, Słowenii i na Węgrzech.

Celem raportu było zebranie informacji na temat dyskryminacji osób homoseksualnych i biseksualnych w Polsce. Stworzona dla tego celu ankieta badawcza zawierała pytania dotyczące przemocy fizycznej i psychicznej; dyskryminacji w miejscu pracy; w usługach publicznych oraz w kościele. Zebrane informacje zostaną przedstawione polskiej opinii publicznej, polskim władzom oraz Komisji Europejskiej w Brukseli. Liczymy, że opinia

publiczna pozna stopien dyskryminacji mniejszosci seksualnych w Polsce a rekomendacje dotyczace przestrzegania praw lesbijek i gejow znajda sie w raporcie przedakcesyjnym Komisji Europejskiej dla Rządu RP.

Znając bowiem skale dyskryminacji mozemy domagac sie podjecia konkretnych dzialan w celu jej przeciwdzialania.

1.3. RAPORT O Dyskryminacji z 1994 roku

Przedstawiany raport jest drugim tego typu opracowaniem przygotowanym przez polskie organizacje gejowskie. Pierwszy przygotowala w 1994 roku grupa warszawska Stowarzyszenia Grup Lambda.

Raport z 1994 roku mial za zadanie zebranie konkretnych danych różnego rodzaju szykanowania i dyskryminacji na tle orientacji seksualnej. W przeciwienstwie jednak do obecnego Raportu nie prowadzono badan ankietowych ograniczajac sie jedynie do zebrania konkretnych przypadków aktów dyskryminacji. Zebrano ich wtedy 37, a dotyczyly one dyskryminacji w szkole i na uczelni; w miejscu pracy; wojsku; kosciele; dyskryminacji przez policje/milicje; dyskryminacji przez rodzine; dyskryminacji w mediach; dyskryminacji w sprawach lokalowych; pobic oraz lzenia i ostracyzmu społecznego¹.

1.4. BADANIA SOCJOLOGICZNE DOTYCZACE GEJÓW I LESBIJEK

A. W dniach 6 - 9 kwietnia 2001 roku Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS) przeprowadzil sondaz „Postawy wobec malzenstw homoseksualistow”. Jego wyniki nie przedstawiaja sie optymistycznie – 69% Polakow jest przeciwna malzenstwom homoseksualnym, mozliwosc taka akceptuje 24% respondentow. 88% jest zdania, ze homoseksualizm jest odstepstwem od normy, 47% uwaza, ze jest to odstepstwo, ktore nalezy tolerowac, zas 41% - ze tego rodzaju odstepstwa nie wolno zaakceptowac.

Jedynie co dwudziesty badany (5%) uwaza, ze homoseksualizm jest rzecza normalna. Przytlaczajaca wiekszosc - 84% respondentow – jest przeciwna mozliwosci adopcji dzieci przez pary homoseksualne. Zgode na to wyraza 8% ankietowanych, również 8% nie umie na to pytanie odpowiedziec.

Zastrzezen Polakow nie budza ekonomiczne aspekty uznania par homoseksualnych. 58% zgadza sie, by takie osoby posiadaly wspólnote majatkowa (31% jest temu przeciwna, 11% nie ma na ten temat zdania). 45% ankietowanych jest zdania, ze osoby homoseksualne, pozostajace ze soba w bliskim związku powinny miec prawo do korzystania z ulg podatkowych w przypadku wspólnego rozliczania należnych podatkow (44% jest temu przeciwna, 11% nie umialo odpowiedziec na to pytanie).

Znaczna czesc badanych opowiada sie za ograniczeniem swobody gejow i lesbijek w sferze intymnej. 42% respondentow uwaza, ze osoby homoseksualne nie powinny miec prawa do uprawiania stosunkow seksualnych, niewiele mnie badanych – 40% - jest przeciwnego zdania².

¹ Tekst Raportu o dyskryminacji z roku 1994 zostal zamieszczony w numerze 11(53) miesiecznika „Inaczej” z listopada 1994

² Wyniki badan CBOS za Polska Agencja Prasowa

B. Jaki jest przeciętny polski gej? Częściowa odpowiedź przyniosło anonimowe badanie ankietowe przeprowadzone od października 1996 do października 1997. Objęło ono 214 homoseksualnych mężczyzn, w wieku 15-75 lat z Polski i polonii kanadyjskiej. Kwestionariusz (zawierający ponad 60 pytań) starał się uchwycić różnorodne aspekty z życia geja-Polaka. Drugą metodą badawczą była obserwacja uczestnicząca w latach 1991-1998. Oto krótkie omówienie niektórych wyników³.

Zdecydowana większość badanych uważa, że Polacy mają negatywny stosunek do osób homoseksualnych (73%; a tylko 2% twierdzi, że pozytywny). Ich zdaniem głównym powodem jest niezrozumienie, niewiedza i traktowanie zjawiska homoseksualizmu jako tabu (40%). Niewiele mniej jako przyczynę podało brak tolerancji dla odmienności (29%), zaś co piąty uważał, iż jest to spowodowane nieprzychylnym nastawieniem Kościoła i przesadom (14%). Świadomość badanych, iż społeczeństwo nie patrzy przychylnym okiem na zjawisko homoseksualizmu powoduje, że przeważająca część respondentów nie ujawniła swojej orientacji seksualnej najbliższemu otoczeniu (53%). Prawie co drugi spośród nich jako przyczynę podawał strach przed rodziną (33%), a co piąty stwierdził, że uczynił tak dla spokoju rodziny i „łatwiejszego” życia (15%). Co piąty respondent stwierdził również, że nie ujawnił się, lecz otoczenie dowiedziało się wbrew jego woli (20%). W przypadku tych, którzy nie ujawnili się w pracy (73%) głównym powodem był strach przed dyskryminacją (28%), choć wskazywano również na brak akceptacji ze strony środowiska [zawodowego] (10%) i strach przed utratą pracy (7%). Na pytanie „Czy slyszales o dyskryminacji homoseksualistów?” prawie co piąty respondent (18%) podał konkretny przykład personalny (również z własnego doświadczenia). Wskazywano także na złe nastawienie ludzi (13%), dyskryminację prawną (8%) dyskryminację ze strony Kościoła (7%) oraz dyskryminację w pracy (8%).

Większość ankietowanych chciałaby legalizacji związków homoseksualnych (78%). Spośród nich ponad połowa (60%) wskazywała na aspekt prawny, a część zwróciła uwagę na aspekt psychiczny (18%). Badani zwracali uwagę, że brak prawnego usankcjonowania małżeństw jedнопłciowych jest jednym z powodów nietrwałości związków homoseksualnych.

W przeciwieństwie do małżeństw, adopcja dzieci nie znalazła poparcia wśród polskich gejów. Ponad połowa (57%) jest temu przeciwna (adopcję poparło 33% badanych), a jako główną przyczynę wskazywano na dobro dziecka wychowywanego w związku kobiety i mężczyzny (49%). Dane te mogą świadczyć o tym, że obawy społeczeństwa jakoby polscy geje chcieli adoptować dzieci, są nieuzasadnione.

2. METODOLOGIA

2.1. METODY I OPIS PROWADZENIA BADAŃ

Raport postawił sobie za zadanie zebranie konkretnych danych dotyczących stopnia dyskryminacji osób homoseksualnych w Polsce. Założyliśmy, iż chodzi nam nie tylko o opisanie przypadków tej dyskryminacji, ale również o zbadanie stopnia jej nasilenia – stąd prosiłismy o wypełnienie ankiety badawczej nie tylko osoby doświadczające dyskryminacji z powodu swej orientacji seksualnej, ale każdego potencjalnego respondenta z badanej grupy⁴.

³ „Homoseksualisci w Polsce. Studium środowiska”, Artur Krasicki - Instytut Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego, 1999

⁴ Pełny tekst Ankiety badawczej znajduje się w Dodatku do niniejszego Raportu

W Raporcie pragniemy przedstawić przypadki dyskryminacji, które zostały opisane w ankietach (przemoc fizyczna i psychiczna wobec gejów, lesbijek, biseksualistów i transseksualistów; dyskryminacja w miejscu pracy; dyskryminacja w sferze usług; dyskryminacja w Kosciele), dyskryminacje w przepisach polskiego prawa oraz dyskryminacje zaobserwowana przez nas w życiu publicznym i politycznym.

Przyjeliśmy, że Raport pokusi się o odzwierciedlenie sytuacji polskich gejów i lesbijek w sposób socjologiczny i statystyczny. Mimo trudności w dotarciu do potencjalnych respondentów otrzymaliśmy 215 wypełnionych ankiet. Ankiety te w okresie od lutego do kwietnia 2001 roku były dystrybuowane przez nasze Stowarzyszenie w klubach gejowskich, prasie, portalach internetowych. Wsparcia w dystrybucji ankiety udzieliło nam Wydawnictwo „Pink Press”.

W ankietach przyjęliśmy zasadę anonimowości – respondent mógł podać nam swoje dane, jeśli miał taką wolę. Przy opisie poszczególnych przypadków dyskryminacji podajemy płeć i wiek ofiary (np.: *chłopak, 18-26 lat, miasto do 500 tys. mieszkańców lub dziewczyna, 26-40 lat, Warszawa*) oraz opis wypadku. W przypadku przemocy fizycznej i psychicznej opisujemy również reakcje policji.

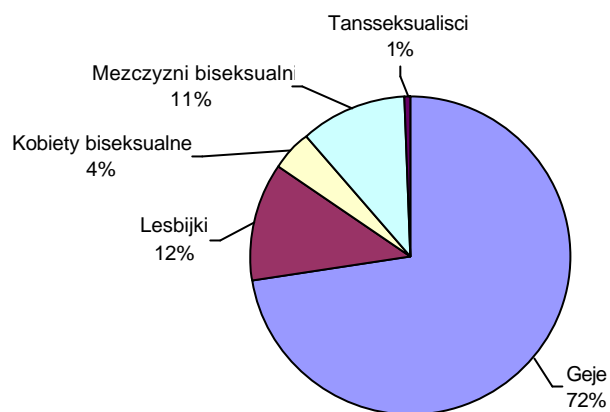
3. RAPORT O Dyskryminacji

3.1. STATYSTYKA PLYNACA Z ANKIET

Stowarzyszenie Lambda Warszawa przez trzy miesiące prac badawczych zgromadziło 215 ankiet. Wśród odpowiedzi 179 pochodziło od mężczyzn, 35 od kobiet, 1 odpowiedź pochodziła od osoby transseksualnej. Statystyka ta przedstawia się następująco:

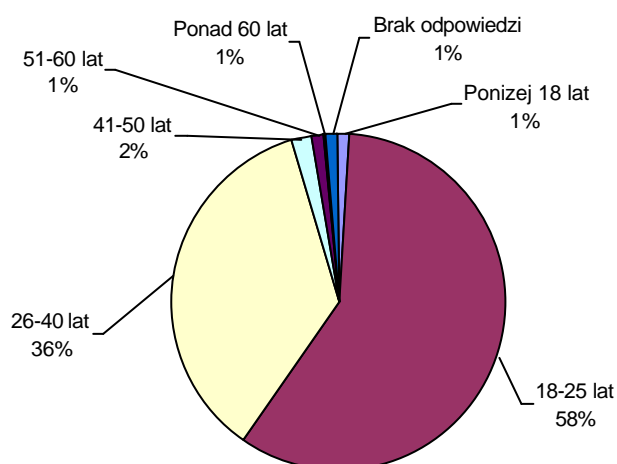
	procent wśród badanych	liczba badanych
Geje	72,5 % ⁵	156
Lesbijki	12 %	26
Biseksualne kobiety	4 %	9
Biseksualni mężczyźni	11 %	23
transseksualisci	0,5 %	1
<i>razem:</i>	<i>100 %</i>	<i>215 osób</i>

⁵ Wszystkie dane procentowa podawane w niniejszym Raporcie zostały zaokrąglone do pół procenta

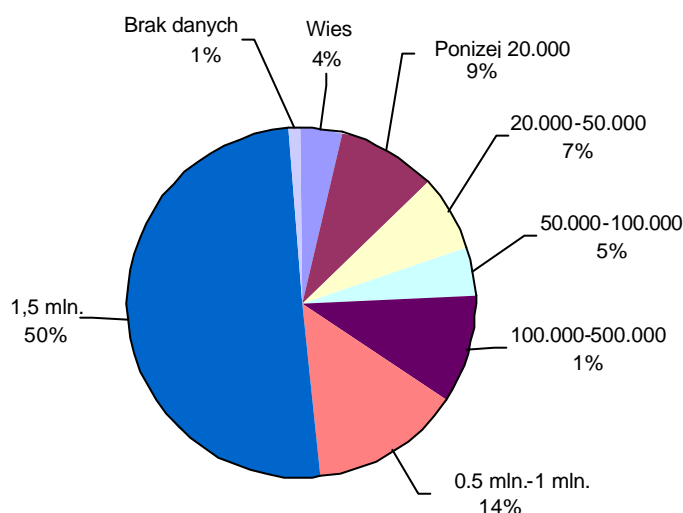
Struktura wiekowa ankietowanych wykazała, iż prawie 95 procent respondentów to ludzie w wieku 18 – 40 lat. Szczegóły w tabelce poniżej

Wiek	procent posród badanych	liczba badanych
ponizej 18 lat	1 %	2
18 – 25 lat	58,5 %	126
26 – 40 lat	36 %	78
41 – 50 lat	2 %	4
51 – 60 lat	1 %	2
powyzej 60 lat	0,5 %	1
brak odpowiedzi	1 %	2
<i>razem:</i>	<i>100 %</i>	<i>215 osób</i>

Jesli chodzi o miejsce zamieszkania badanych, to ponad polowa respondentów pochodzi z Warszawy; 13 procent z miast o 500.000 do 1 miliona mieszkanców. Zaledwie 4 procent respondentów to mieszkancy wsi.

miejsce zamieszkania	procent posród badanych	liczba badanych
Wies	4 %	9
miasto do 20 tys. mieszk.	9 %	19
miasto 20 – 50 tys. mieszk.	7 %	15
miasto 50 – 100 tys. mieszk.	4,5 %	10
miasto 100 – 500 tys. mieszk.	10 %	21
miasto 500 tys. – 1 mln. mieszk.	13,5 %	29
Warszawa (1.500.000 mieszk.)	51 %	110
brak odpowiedzi	1 %	2
<i>razem:</i>	<i>100 %</i>	<i>215 osób</i>

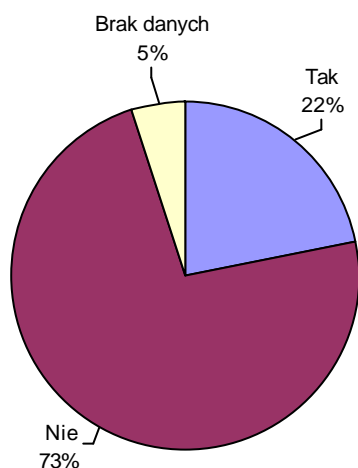
3.2. PRZEMOC FIZYCZNA

Przemoc fizyczna jest jednym z najbardziej widocznych przykladów dyskryminacji, jakiej doswiadczaja w Polsce osoby homoseksualne. Mimo, ze doswiadcza jej „tylko” co piaty ankietowany, to opis tych przypadków budzi nasze zaniepokojenie. Respondenci opisali nam przypadki pobicia, gwaltu, ataków fizycznych. Niepokój budzi tez fakt, iz 77% osób, które doswiadczyly przemocy fizycznej nie zawiadomilo o tym fakcie policji – bojac sie reakcji wladz bezpieczenstwa oraz konsekwencji spolecznych naglosnienia faktu doswiadczenia przemocy na tle orientacji seksualnej.

Statystyka przemocy fizycznej wobec osób homoseksualnych przedstawia sie nastepujaco:

Czy doswiadczylas/es przemocy fizycznej ?

	Procent	Liczba przypadków
Tak	22%	48
Nie	73%	156
brak odpowiedzi	5%	11
<i>Razem:</i>	<i>100%</i>	<i>215</i>

Sposród tych, którzy jej doswiadczyli 46% doswiadczylo jej jeden raz (22 osoby), 15% dwa razy (7 osób), 39% trzy lub wiecej razy (19 osób).

Najczesciej wymienianymi formami ataku bylo: pobicie (wymienione 26 razy), potralenie (21 wskazan) oraz „inne” (18 wskazan). Sprawcami ataku najczesciej byly osoby nieznanne (28 wskazan), koledzy (13 wskazan), czlonkowie rodziny (12 wskazan), przyjaciele (6 wskazan), dwukrotnie jako sprawcy przemocy zostali wymienieni sasiedzi oraz policja.

W 77% przypadków ataku fizycznego policja nie zostala powiadomiona o tym fakcie (postapilo tak 37 osób); 21% (10 osób) ankietowanych, którzy doswiadczyli przemocy fizycznej zawiadomilo organy scigania. Reakcja policji zazwyczaj byla wroga lub neutralna; jedynie w dwóch przypadkach ankietowania opisali ja jako przyjazna.

Sposród 48 przypadków przemocy fizycznej chcemy przedstawic 17 opisanych ponizej:

1. Kobieta, 18 – 25 lat, miasto do 500 tys. mieszkanców.

Zostala zgwalcona przez postronna osobe, która dowiedziala sie, ze ofiara jest lesbijka. Miala to byc forma kary i nauki, by wiedziala do czego sluzyl jej cialo.

Policja nie zostala powiadomiona o przestepstwie, gdz ofiara balala sie odwetu i ujawnienia przed najblizszymi.

2. Meczczyna, 18 – 25 lat, miasto do 50 tys. mieszkanców.

Meczczyna zostal zaatakowany przez nieznanne osoby, które dowiedzialy sie, ze ofiara idzie w odwiedziny do znajomego, który wystapil w telewizyjnym programie

„Rozmowy w toku” i przyznał się publicznie, że jest gejem. Dwóch młodych mężczyzn tylko z tego powodu zaczęło ofiarę kopać i bić.
Policja nie została zawiadomiona.

3. Mężczyzna, 26 – 40 lat, miasto do 500 tys. mieszkańców.

Podczas nauki w Szkole Podstawowej był bity i wyzywany z powodu podejrzeń o homoseksualizm. Chłopak nigdy nie powiadomił policji, gdyż nie miał świadomości, iż może to uczynić oraz obawiał się reakcji policji – zignorowania i osmieszenia.

4. Mężczyzna, 26 – 40 lat, mieszkaniec wsi.

Mężczyzna został zaatakowany przez grupę skinów na przystanku autobusowym. Wraz z kolegą został pobity kijami i lancuchami.
Policja nie została zawiadomiona.

5. Biseksualna kobieta, 18 – 25 lat, Warszawa.

Została umyślnie popchnięta i potracona przez nieznaną osobę na przystanku autobusowym, gdyż wzięto ją za mężczyznę. Dziewczyna siedziała na kolanach swojego chłopaka. Grozono jej pobiciem.
Policja nie została powiadomiona, gdyż ofiara uznała, iż nie ma szans na reakcję funkcjonariuszy Policji.

6. Mężczyzna, 18 – 25 lat, Warszawa.

W Szkole Podstawowej był wielokrotnie bity przez kolegów, którzy wiedzieli o jego homoseksualizmie. Ofiara opisuje ten okres jako „*jeden wielki koszmar*”. W ostatnich latach ofiara została kilkakrotnie pobita przez nieznaną osobę w okolicach klubów gejowskich.
Policja została powiadomiona, jednak uznała, że były to „*nikłe incydenty*”.

7. Mężczyzna, 18 – 25 lat, Warszawa.

Mężczyzna jechał autobusem ze swoim partnerem. W czasie jazdy zostali wyzwani od „pedalów”. Po wyjściu z pojazdu zostali pobici przez grupę osób, która uprzedni nie szczędziła przekleństw pod ich adresem.
Policja nie została powiadomiona, gdyż ofiary uznały, iż nikt nie potraktowałby poważnie opowieści dwóch gejów.

8. Mężczyzna, 18 – 25 lat, Poznań

Mężczyzna spacerował z kolegą (również gejem) po ulicach Poznania. Rozmawiali o mężczyznach, nie zauważając, że za nimi ktoś idzie. W pewnym momencie śledzący ich mężczyzna zaatakował ich i wezwał grupę swoich znajomych. Ofiary salwowały się ucieczką.
Policja nie została zawiadomiona.

9. Biseksualna kobieta, 18 – 25 lat, Warszawa

Ofiara została pobita przez grupę skinów tylko z tego powodu, że nosiła „czerwona wstążeczkę” – znak solidarności z osobami zarażonymi HIV/AIDS.
Policja została w tym wypadku zawiadomiona i podjęła normalne czynności prawne.

10. Kobieta, 18 – 25 lat, Kraków

Kobieta szła ulicą przytulona do swojej partnerki. W pewnym momencie podbiegł do nich łysy pijany chłopak i chciał je pobić. Krzyczał, że są „kurwami” i „lesbami”. Obronił je kolega napastnika.
Policja nie została zawiadomiona, gdyż ofiary nie widziały sensu zgłaszania tego faktu organom ścigania.

11. Mężczyzna, 18 – 25 lat, miasto do 50 tys. mieszkańców

Mężczyzna dwukrotnie został zaatakowany za to, że jest gejem.
Pierwszy przypadek to pobicie przez koleżę, który znalazł u niego gejowskie pismo „Inaczej”.
Drugi przypadek to umyślne potrącenie autem przez osobę, która widziała jak ofiara szła i trzymała swego przyjaciela za rękę.
Policja została zawiadomiona, lecz jej reakcja była wyraźnie wroga – „za prowokacje my nie odpowiadamy”.

12. Kobieta, 26 – 40 lat, Wrocław

Ofiara dwukrotnie została pobita za to, że jest lesbijka.
Została uderzona przez ojca po spotkaniu ze swoją partnerką – to pierwszy przypadek.
Drugi – na przystanku autobusowym została pobita wraz ze swoją partnerką przez nieznanego mężczyznę. Napastnik uprzednio widział jak ofiary siedzą i przytulają się do siebie w tramwaju.
Policja nie została powiadomiona – ze strachu, poczucia winy oraz przekonania ofiary, że policja będzie po stronie napastnika.

13. Mężczyzna, poniżej 18 lat, Warszawa

Ofiara kilkakrotnie została pobita przez kolegów i osoby mu nieznane. Ostatni przypadek tak został opisany:
„Siedziałem na ławce i podeszło do mnie kilka osób z nieprzyjemnymi komentarzami na ustach. Dostałem w twarz, zostałem opluty i wyrwano mi kłoczek”.
Policja nie została zawiadomiona, gdyż ofiara nie wierzyła w skuteczność jej działania.

14. Chłopak, 18 – 25 lat, Terespol

W końcu lutego 2001 roku **mężczyzna** został pobity przez swoją rodzinę – ojca i brata, którzy wtargnęli do jego mieszkania. Został uderzony pięścią w twarz, a gdy upadł został skopany na całym ciele przez brata. Gdy napastnicy wychodzili ojciec ofiary powiedział: „Może teraz odechce Ci się spotykać z mężczyzną”.
Policja została powiadomiona, jednak jej reakcja – według relacji ofiary – była wroga.

15. Mężczyzna, 27 lat, wieś w województwie mazowieckim

Mezczyzna został uderzony w twarz przez własnego ojca, który wiedział, iż syn jest gejem.

Policja nie została zawiadomiona, gdyż ofiara bała się wyrzucenia z domu.

16. Mezczyzna, 26 – 40 lat, Poznań

Ofiara kilkakrotnie została pobita – także kijem bejsbolowym – po wyjściu z gejowskich miejsc spotkań (knajpa, sauna, park).

Policja – jeśli była zawiadamiana – reagowała bezstronnie.

17. Mezczyzna, 26 – 40 lat, Warszawa

W roku 1995 **mezczyzna** wystąpił w TV jako przedstawiciel organizacji gejowskiej. Kilka dni później w jego mieszkaniu wybito kamieniem szybę. Chłopak podejrzewał sąsiada o ten akt wandalizmu.

Policja nie została powiadomiona.

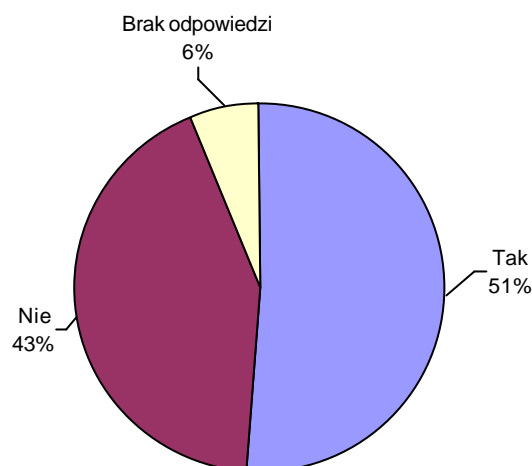
3.3. PRZEMOC PSYCHICZNA

Przemocy psychicznej doświadczą aż 51% ankietowanych. Respondenci opisali nam przypadki grózb, szantazu, ataków werbalnych, wandalizmu. Niepokój budzi też fakt, iż 93,5% osób, które doświadczyły przemocy psychicznej nie zawiadomiło o tym fakcie policji.

Statystyka przemocy psychicznej wobec osób homoseksualnych przedstawia się następująco:

Czy doświadczyłaś/es przemocy psychicznej ?

	Procent	liczba przypadków
Tak	51%	109
Nie	43%	93
Brak odpowiedzi	6%	13
<i>Razem:</i>	<i>100%</i>	<i>215</i>

Spośród tych, którzy jej doświadczali 65% padło jej ofiara trzy lub więcej razy (71 osób), po 17,5% dwukrotnie lub jeden raz (po 19 osób).

Najczęściej wymienianymi formami ataku były: atak werbalny (wymieniony 93 razy), groźby (23 wskazania), graffiti (19 wskazań), szantaz (15 wskazań), wandalizm (7 wskazań), złośliwe i nienawistne listy (4 wskazania) oraz „inne” (18 wskazań). Sprawcami ataku najczęściej byli koledzy (47 wskazań), osoby nieznane (47 wskazań), członkowie rodziny (34 wskazań), sąsiedzi (15 wskazań), przyjaciele (5 wskazań), pięciokrotnie jako sprawcy przemocy zostali wymienieni policjanci.

W 93,5% przypadków ataku psychicznego policja nie została powiadomiona o tym fakcie (postąpiły tak 102 osoby); 5,5% (6 osób) ankietowanych, którzy doświadczali przemocy psychicznej zawiadomiło organy ścigania. Reakcja policji zazwyczaj była wroga lub neutralna.

Spośród 109 przypadków przemocy psychicznej chcemy przedstawić 15 opisanych poniżej:

1. Mezczyzna, 18 – 25 lat, Szklarska Poreba

Ofiara wielokrotnie doświadczala przemocy psychicznej – przede wszystkim w formie wyzwisk i obelg. Doświadczala jej ze strony rodziny, kolegów oraz osób nieznanych. Na ulicy sa to slowa „*ty pedale, cioto*”, od matki kilkakrotnie uslyszal tekst: „*ty pedale, ruchasz sie w du...*”. Sytuacja z matka spowodowala rozpad 13-miesiecznego związku. Policja nie byla informowana o tych przypadkach przemocy psychicznej.

2. Mezczyzna, 18 – 25 lat, Zywiec

Ofiara doświadczyla przemocy jako uczen technikum – polegalo to na ciaglych docinkach, zartach i wyzwiskach na korytarzu szkolnym. Policja nie byla powiadamiana, gdzys chlopak sam sobie chcial poradzić z tym problemem.

3. Mezczyzna, 18 – 25 lat, Biala Podlaska

Mezczyzna doswiadczył przemocy psychicznej ze strony kolegów oraz osób mu nieznanych. Działo się to podczas odbywania praktyk w szkole zawodowej. Niekonie opierało się na nieprzyjemnych przycinkach, domniemaniu inności oraz wyzwisk typu „ciota”, „pedzio”. Także nieznane osoby potrafiły rzucić pod jego adresem uwagi typu „on chyba zmienił plec”.

Chłopak nie powiadomił policji, gdyż bał się jej reakcji oraz rozgłosu i pogardliwego potępienia przez lokalną społeczność.

4. Mezczyzna, 18 – 25 lat, Opole Lubelskie

Mezczyzna jest wyzywany od „pedalów” i „ciot”. Niektórzy złośliwie zwracają się do niego w formie zenskiej. Jest poszturchiwany i potrącany na chodniku.

Chłopak nie powiadamia policji, gdyż „i tak nic by to nie dało”.

5. Mezczyzna, 26 – 40 lat, miasto do 20 tys. mieszkańców

Ofiara doswiadczyła przemocy od członków rodziny, znajomych oraz osób mu nieznanych.

Tak opisuje te sytuacje:

„Wielokrotnie powtarzany monolog skierowany pod moim adresem rozpoczynający się pytaniem „...Kiedy zamierzasz się ożenić?..”. Następnie epitety na temat innej orientacji seksualnej jako nowy temat, tuż po wyżej wymienionym pytaniu (niby nie do mnie).

Koleżdy w pracy domyślają się o mojej inności i testują moją reakcję na jednoznaczne komentarze. Mam z tym wielki kłopot, gdyż nie potrafię ukryć zaniepokojenia i oblewa mnie pot ze strachu, czerwienie się.

Sytuacje z przed kilku lat. - Obsceniczne telefony z pytaniem: „... czy jest syn...” oraz „... hej, tu samotny gej, zrób mi loda...” Podkreślam, że telefony odbiera moja matka (nie świadoma zaistniałych zdarzeń).

Jestem w depresji, do odejścia z tego świata brak mi odwagi.

Policja nie została zawiadomiona, gdyż ofiara boi się rozgłosu.

6. Mezczyzna, 26 – 40 lat, Trzcianka koło Pily

Ofiara dwukrotnie doswiadczyła dyskryminacji psychicznej – były to docinki słowne, wyrażone przez kolegów z pracy słowami: „ja wszystkich pedalów wysłałbym do Oswiecimia – do obozu i wszystkich zagazował”.

Mezczyzna nie powiadomił policji, gdyż: „podejście polskiej policji nie jest do końca pozytywne w stosunku do gejów. Wielu z nich traktuje gejów z uśmiechem na twarzy. Przy dużym rozgłosie mógłbym zapewne szybko stracić pracę.”

7. Mezczyzna, 18 – 25 lat, Wielun

Mezczyzna kilkakrotnie na ulicy został słownie zaatakowany przez obce osoby. Były to okrzyki: „patrzcie, idzie pedal” itp.

Chłopak nie zawiadomił policji, gdyż mieszka w małym mieście, a policjanci są jego sąsiadami.

8. Mezczyzna, poniżej 18 lat, Warszawa

Ofiara wielokrotnie doświadczyła przemocy psychicznej – w formie obelg, obelżywych napisów, wandalizmów i grózb. Sprawcami przemocy byli koledzy szkolni oraz osoby nieznane.

Najpoważniejszym incydentem było pojawienie się na murze szkolnym napisu „*M. ty pierdolony pedale*”. tego typu napisy pojawiały się także w innych miejscach. W szkole chłopakowi ginęły rzeczy osobiste, a gdy się znajdowały były zniszczone i „ozdobione” odpowiednimi napisami.

Policja nie była zawiadomiona.

9. Mężczyzna, 26 – 40 lat, Wrocław

Ofiara wielokrotnie doświadczyła przemocy psychicznej – w formie wyzwisk, anonimowych pogróbek telefonicznych oraz złośliwych przesylek – między innymi została mu przysłana prezerwatywa wypełniona krwią.

Policja była informowana o tych aktach i reagowała neutralnie.

10. Mężczyzna, poniżej 18 lat, Warszawa

Mężczyzna jest psychicznie szantazowany przez własną matkę. Przybiera on formę powtarzanych tekstów: „Zmien swoje poglądy, bo nie przeżyje!”

Policja – z przyczyn oczywistych – nie jest informowana o tym fakcie.

11. Mężczyzna, 18 – 25 lat, Warszawa

Ofiara dwukrotnie doświadczyła przemocy psychicznej ze strony kolegów i znajomych. Przybrała ona formę wysyłania pod adres rodziny pocztówek z obraźliwymi tekstami.

Policja nie była informowana.

12. Kobieta, 18 – 25 lat, Warszawa

Kobieta wielokrotnie była nekana przez własną rodzinę. Polegało to na dogryzaniu zew strony rodziców i reszty rodziny, kłótniach oraz poniżaniu z ich strony.

Policja nie była informowana o tych faktach.

13. Kobieta, 18 – 25 lat, Warszawa

Ofiara kilkakrotnie doświadczyła nekania, szantazu i grózb ze strony rodziny i osób nieznanych.

Jedna z opisanych sytuacji dotyczyła reakcji matki jej partnerki, która dowiedziała się, że jej córka i ofiara są razem. Kobieta zaczęła krzyczeć, następnie wielokrotnie wydzwaniała do jej domu i szantazowała, że poinformuje matkę ofiary o jej orientacji seksualnej.

Drugi przypadek wydarzył się w restauracji McDonalds. Dziewczyna ze swą partnerką zaczęły być głośno obmawiane przez chłopaka i dwie dziewczyny siedzące przy sąsiednim stoliku. Padaly teksty: „*Ciekawe jak one to robia? Palcami? Chyba sie jedna z nich na mnie patrzy. Pewnie jestem dla niej seksy*”

Policja nie była informowana o tych zajściach.

14. Mężczyzna, 18 – 25 lat, Warszawa

Ofiara – po wielokrotnych klótniach i grozbach ze strony własnego ojca – została wyrzucona z rodzinnego domu we własnej miejscowości.

Policja nie została powiadomiona, gdyż ojciec ofiary (osoba niepokojąca) jest właśnie funkcjonariuszem Policji Państwowej w tej miejscowości.

15. *Mezczyzna, 26 – 40 lat, Bydgoszcz*

Ofiara wielokrotnie doświadczała werbalnego ataku na swoją osobę. Dotyczyło to zwłaszcza szkoły średniej, gdzie nie tylko uczniowie, ale również niektórzy nauczyciele wysmiewali się z jego osoby.

Policja nie była informowana o tych faktach, gdyż ofiara sama starała się odeprzeć te ataki.

3.4. UNIKANIE ZACHOWAŃ MOGĄCYCH WYWOŁAĆ DYSKRYMINACJE

Z 215 ankiet, jakie do nas napłynęły 74% ankietowanych stara się unikać ekspresji swoich uczuć wobec partnera / partnerki w miejscach publicznych. 67% respondentów unika mówienia osobom, które nie są ich rodziną lub przyjaciółmi o swojej orientacji seksualnej.

	Tak	Nie	Brak odpowiedzi
Czy unikasz całowania albo trzymania się za ręce w miejscach publicznych z partnerem lub przyjacielem tej samej płci?	74% (158 osób)	21% (46 osób)	5% (11 osób)
Czy unikasz mówienia ludziom, którzy nie są twoimi przyjaciółmi albo rodziną o swojej orientacji seksualnej?	67% (145 osób)	30% (62 osoby)	3% (8 osób)

Większość ankietowanych zdecydowała się na „coming – out” – „wyjście z ukrycia” i powiedzenie o swojej orientacji seksualnej rodzinom i przyjaciołom. Osoby homoseksualne częściej jednak mają odwagę odkryć się przed tymi drugimi – uczyniło tak 72% ankietowanych, podczas gdy rodzinie zaufało 51% respondentów.

Czy rodzina i przyjaciele wiedzą o twoim homoseksualizmie?

		Procent	Liczba badanych
RODZINA	Tak	51%	110
	Nie	46%	99
	Brak odpowiedzi	3%	6
PRZYJACIELE	Tak	72%	155
	Nie	25%	53
	Brak odpowiedzi	3%	7

W ramach naszej ankiety zapytaliśmy również o chęć emigracji z Polski. Taka chęć deklaruje 49% ankietowanych. Spośród tych osób 63% jako powód emigracji podaje swoją orientację seksualną.

Czy wyemigrowałbyś z polski i czy twoja orientacja seksualna byłaby kluczowym czynnikiem w podjęciu tej decyzji?

		Procent	Liczba badanych
WYEMIGROWALBYM	Tak	49%	106
	Nie	43%	91
	Brak odpowiedzi	8%	18
DECYDUJĄCA BYŁABY MOJA ORIENTACJA SEKSUALNA⁶	Tak	63%	67
	Nie	35%	37
	Brak odpowiedzi	2%	2

3.5. DYSKRYMINACJA W MIEJSCU PRACY

Należy stwierdzić, iż w świetle otrzymanych przez nas wyników w Polsce raczej nie ma znaczącej dyskryminacji osób homoseksualnych w miejscach pracy. Być może wynika to nie tyle z tolerancyjnej postawy pracujących Polaków, co raczej z masowego faktu ukrywania orientacji seksualnej przez gejów i lesbijki.

Na pierwsze cztery pytania ankiety dotyczące pracy respondenci odpowiedzieli w następujący sposób:

	Tak	Podejrzewam, że tak	Nie	Brak odpowiedzi
Czy kiedykolwiek odmówiono Ci pracy, dlatego, że jesteś albo podejrzewani, że jesteś lesbijka, gejem albo biseksualista?	4% (9 osób)	7% (16 osób)	77% (165 osób)	12% (25 osób)
Czy kiedykolwiek odmówiono Ci awansu, dlatego, że jesteś albo podejrzewani, że jesteś lesbijka, gejem albo biseksualista?	~ 1% (3 osoby)	5% (11 osób)	79% (169 osób)	15% (32 osoby)
Czy kiedykolwiek próbowano zwolnić Cię z pracy lub zagrażać Ci zwolnieniem z pracy, ponieważ jesteś albo podejrzewano, że jesteś lesbijka, gejem albo biseksualista?	5% (10 osób)	0 %	81% (175 osób)	14% (30 osób)

⁶ O to, czy orientacja seksualna byłaby kluczowym czynnikiem w podjęciu decyzji o emigracji pytaliśmy tylko osoby, które zadeklarowały chęć podjęcia takiej decyzji. Procenty w tej grupie liczone są od podstawy 106 osób.

Czy kiedykolwiek zwolniono albo zmuszono Cie do odejscia z pracy, dlatego, ze jestes albo podejrzewani, ze jestes lesbijka, gejem albo biseksualista?	8% (16 osób)	0 %	~77% (166 osób)	~ 15% (33 osoby)
---	-----------------	-----	--------------------	---------------------

Kolejne pytanie – dotyczace niepokojenja w miejscu pracy – przynioslo mniej pozytywne rezultaty.

Niepokojenja takiego doswiadczylo 25,5% ankietowanych (55 osób); nie doswiadczylo zas 65,5% (141 osób). 9% ankietowanych nie udzielilo odpowiedzi na to pytanie.

Najczestszymi formami niepokojenja sa zarty i dokuczania (49 wskazan), homofobia (18 wskazan), agresywne pytania (12 wskazan), grozby i napastowania (po 4 wskazania). Siedem razy wskazano „inne” formy niepokojenja.

Kolejne pytanie w czesci dotyczacej dyskryminacji w miejscu pracy dotyczylo unikania i opuszczania przez gejów i lesbijki miejsc pracy. Odpowiedzi ukszaltowaly sie w nastepujacy sposob:

	Tak	Nie	Brak odpowiedzi
Czy kiedykolwiek odmówiles/as albo zignorowales/as w szczególnych warunkach, terenie, profilu (np. silach zbrojnych), poniewaz jestes lesbijka lub gejem?	17% (36 osób)	66% (142 osoby)	17% (36 osób)
Czy kiedykolwiek opusciles/as prace z powodu swej orientacji seksualnej?	5% (11 osób)	81% (173 osoby)	14% (31 osób)

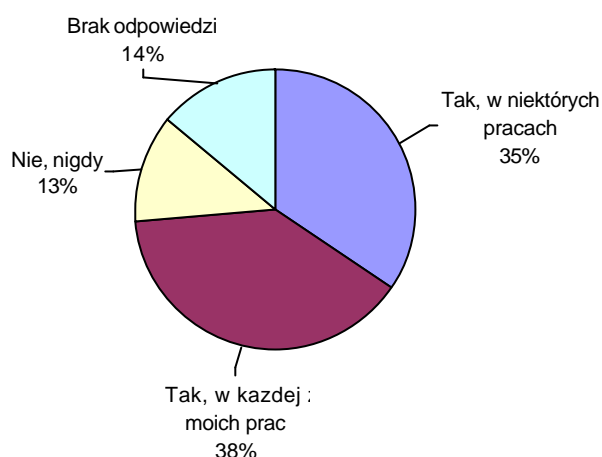
Przypadki odmowy pracy przez osoby ankietowane prawie w 100 procentach dotyczyly instytucji zmilitaryzowanych – wojska, policji i innych sluzb mundurowych – gdzie pracuja prawie sami mezczyzni.

Jak juz wspomnielismy poprzednio brak wyraznej dyskryminacji w miejscu pracy wynikac moze z faktu, iz okolo 70% ankietowanych ukrywa swoja orientacje seksualna w zakladach i instytucjach, w których pracuja.

Na pytania dotyczace tej kwestii respondenci odpowiadali nastepujaco:

Czy kiedykolwiek czules/as potrzebe ukrywania lub milczenia na temat swojej orientacji w miejscu pracy?

Tak, w niektórych pracach	34,5 % (74 osoby)
Tak, w kazdej z moich prac	39% (83 osoby)
Nie, nigdy	12,5 % (27 osób)
Brak odpowiedzi	14% (31 osób)

Jesli jestes obecnie zatrudniony/a, czy ukrywasz swa orientacje seksualna w aktualnej pracy?

Tak, przed niektórymi osobami	31% (67 osób)
Tak, przed wszystkimi	39% (83 osoby)
Nie, nie ukrywam	11% (24 osoby)
Brak odpowiedzi	19% (41 osób)

Respondenci ukrywają swa orientacje seksualna najczesciej przed przełożonymi (114 wskazan), współpracownikami (89 wskazan), klientami (85 wskazan) oraz dziećmi i młodzieżą (55 wskazan).

Zapytaliśmy sie tez, dla kogo – w miejscu pracy respondenta – dostępne sa korzyści dostępne dla par (np. dofinansowania, odliczenia, specjalne urlopy).

Najczesciej padala odpowiedz „nie wiem” – 41% respondentów tak stwierdzilo (88 osób); 23% (50 osób) odpowiedzialo, iz tylko dla malzenstw; 11% (23 osoby), iz dla par heteroseksualnych; 5% (11 osób), iz dla wszystkich par. Dwadzieścia procent respondentów (43 osoby) nie udzielilo odpowiedzi na to pytanie.

3.6. DYSKRYMINACJA W SFERZE USLUG (uslugi publiczne, sluzba zdrowia, etc.)

A. Zakwaterowanie

Siedem procent respondentów miało kłopoty z kwaterunkiem – zazwyczaj była to odmowa dzierżawy, gdy właściciel lokalu dowiadywał się, iz osoba wynajmująca jest homoseksualnej orientacji (10 wskazan) oraz niepokojenie przez innych mieszkanców i sasiadów (3 wskazania). Podobnie jak w przypadku zatrudnienia brak dyskryminacji może się wiązać z pozostawaniem w ukryciu przed sasiadami – zdecydowana większość (ponad 70%) respondentów stara się ukryć swa orientacje seksualna przed współmieszkancami.

	Tak	Nie	Brak odpowiedzi
Czy kiedykolwiek miales/as problem z kwaterunkiem z powodu swej orientacji seksualnej?	7% (15 osób)	86% (185 osób)	7% (15 osób)
Czy ukrywasz swa orientacje seksualna w stosunku do sasiadów, dzierżawców lub najemców aby unikac dyskryminacji?	72% (154 osoby)	23% (50 osób)	5% (11 osób)

B. Sluzba zdrowia

Dyskryminacja gejów i lesbijek w sluzbie zdrowia wydaje sie byc powazniejszym problemem. Mimo, ze doswiadcza jej stosunkowo niewielka czesc badanych (10%), to wydaje sie, ze sluzby, które powolane sa do niesienia pomocy innym powinny byc calkowicie wolne od tego rodzaju zachowan.

Oto przypadki dyskryminacji w sluzbie zdrowia, opisane przez respondentów:

1. **Mezcyzna, 26 – 40 lat, miasto do 500 tys. mieszkanców**

„ W wieku 16 lat bylem „leczony” z homoseksualizmu w szpitalu psychiatrycznym. Ordynator powiedzial: ‘Ja cie wylecze, ty pierdolony pedale’. Po 12 latach niewiele sie zmienilo. Bylem u psychiatry z powodu depresji. Zasugerowano mi, ze homoseksualizm mozna leczyc.”

2. **Kobieta, 18 – 25 lat, Kraków**

Kobieta chciala wykonac badania na obecność wirusa HIV. Osoba siedząca na recepcji spytala sie jej czy jest z grupy ryzyka. Gdy powiedziala, ze jest lesbijka pani z recepcji zmienila do niej swe nastawienie – zrobila sie „potwornie niemila”.

3. **Mezcyzna, 18 – 25 lat, miasto do 50 tys. mieszkanców**

Mezcyzna nie zostal przyjetý do gabinetu lekarskiego, gdyż lekarz (który wiedzial, iz pacjent jest gejem).... sie go bal ...

4. **Mezcyzna, 18 – 25 lat, miasto do 20 tys. mieszkanców**

Mezcyzna dwukrotnie doswiadczył dyskryminacji w sluzbie zdrowia. Pierwszy raz u psychologa, który go wysmial i zlekcewazyl, gdy ten przyszedl do niego ze swoimi problemami.

Drugi raz – w szpitalu. Tak to opisuje:

„Trzy lata temu próbowa lem popelnic samobójstwo. Po zazyciu duzej dawki leków antydepresyjnych odwieziono mnie do szpitala. Tam zostalem potraktowany jak narkoman i wyrzutek spoleczenstwa.”

5. **Mezcyzna, 18 – 25 lat, Terespol**

Podczas wizyty i badan u neurologa u **mezczyzny** nastapil wzw6d. Na pytanie lekarza dlaczego to nastapilo odpowiedzial, ze to chyba normalne. Lekarz mu odpowiedzial, iz wyglada na homoseksualiste. Gdy **mezczyzna** zapytal: „jezeli tak to co?” uslyszal: „u nas takich os6b sie nie leczy, oni najczesciej sa nosicielami HIV”

6. Mezczyzna, 26 – 40 lat, Poznan

Podczas nauki w szkole sredniej zostal nazwany przez szkolna lekarke „dewiantem”.

C. Dyskryminacja w innych sluzbach publicznych

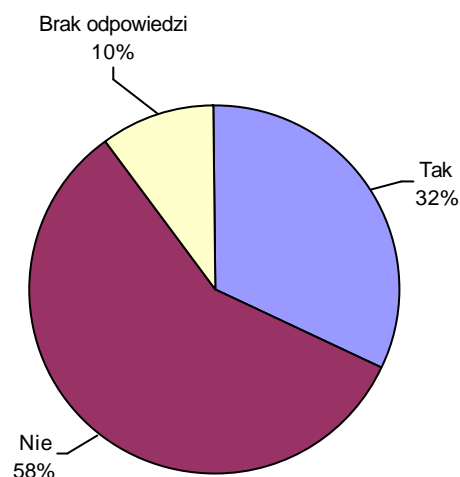
Dwadziescia procent respondent6w (44 osoby) uznaje, ze doswiadczylo dyskryminacji innych sluzbach lub miejscach uzytecznosci publicznej. Respondenci wymieniaja najczesciej bary (32 wskazania), restauracje (11 wskazan) i hotele (r6wniez 11 wskazan) jako miejsce, gdzie doswiadczyli dyskryminacji. Jednoczesnie az 71% badanych stara sie ukryc w tych miejscach swa orientacje seksualna, aby uniknac dyskryminacji.

	Tak	Nie	Brak odpowiedzi
<i>Czy kiedykolwiek doswiadczyles dyskryminacji w innych sluzbach lub miejscach uzytecznosci publicznej?</i>	20% (44 os6b)	75% (160 os6b)	5% (11 os6b)
<i>Czy ukrywasz swa orientacje seksualna w tych miejscach, aby unikac dyskryminacji?</i>	71% (153 osoby)	23% (50 os6b)	6% (12 os6b)

3.7. DYSKRYMINACJA W KOSCIELE

Ku naszemu zaskoczeniu az 32% badanych uznaje, ze doswiadcza dyskryminacji w Kosciele. Co ciekawe – wiekszosc z nich jako przyklad tejze dyskryminacji podaje wypowiedzi i kazania ksiezy czy tez publiczne wystapienia hierarch6w Kosci6la, nie zas dyskryminacje wymierzona bezposrednio w respondenta. Swiadczyc to moze o wadze, jaka polska spolecznosc homoseksualna przywiazuje do stanowiska Kosci6la (przede wszystkim katolickiego) wobec mniejszosci seksualnych.

	Tak	Nie	Brak odpowiedzi
Czy kiedykolwiek doswiadczyles/as jakiejkolwiek dyskryminacji z powodu swej orientacji seksualnej w Kosciele lub podczas kontaktu z przedstawicielami Kosci6la ?	32% (69 os6b)	58% (125 os6b)	10% (21 os6b)

Jesli chodzi o dyskryminacje, wymierzona bezpośrednio w respondenta, to badania przytoczyli następujące przykłady:

1. **Mezcyzna, 26 – 40 lat, miasto do 20 tys. mieszkańców**

Dyskryminacja została opisana przez respondenta w następujący sposób:

„Byłem katolikiem. Pamiętam dwa zdarzenia:

- *Na lekcji religii z Księdzem, opis „innej” orientacji seksualnej był wyraźnie i dogłębnie podkreślony jako zboczenie wymagające unikania i eliminacji za wszelką cenę. Ksiądz-katecheta mówiąc to (...) patrzył kolejno w oczy słuchającym go dzieciakom (ciężkie doświadczenie).*
- *Na Zamkniętych Rekolekcjach przy ul. Głębokiej w Jarosławiu (trwały kilka dni, bez możliwości opuszczenia murów klasztornych). Prelekcja z zakresu wychowania seksualnego, przebiegała w duchu wyobcowania innych potrzeb niż heteroseksualne z naciskiem na bezdyskusyjność zła zakotwiczonego w homoseksualizmie. Czulem wyobcowanie i bezsens dalszego przebywania w środowisku, w którym szukałem zrozumienia i schronienia.”*

2. **Kobieta, 18 – 25 lat, miasto do 500 tys. mieszkańców**

Podczas spowiedzi – w której mówiła o swojej seksualności – usłyszała od spowiednika, że „nie powinna wstępować w progi tego kościoła”.

3. **Mezcyzna, 18 – 25 lat, Wielun**

Podczas Mszy Świętej ksiądz – wiedzący o homoseksualizmie mężczyzny – odmówił mu udzielenia komunii.

4. **Mezcyzna, 18 – 25 lat, Terespol**

Tak opisuje przypadek dyskryminacji:

„Jestem z rodziny bardzo chrześcijańskiej i z tego powodu chodzę do spowiedzi. Gdy byłem [u spowiedzi] w grudniu [2000 roku] powiedziałem, że spotykam się z chłopakiem i że mieszkamy razem. Nie dostałem rozgrzeszenia, ksiądz powiedział, że nie chce mnie widzieć w kościele. Malo tego – na niedzielnej Mszy Św. powiedział: ‘Juz spotkałem się z homoseksualista w naszym mieście’ „.

5. Mezczyzna, 26 – 40 lat, Warszawa

Tak opisuje swój przypadek:

„Po programie ”Nocne rozmowy – homoseksualisci a dzieci” (TVP1), w którym brałem udział, ksiądz w moim rodzinnym mieście stwierdził, że wstydzi się, że osoba która przygotowywał do życia w rodzinie bierze udział w takim programie”.

6. Kobieta, 18 – 25 lat, Kraków

„ Podczas spowiedzi wyznałam, że jestem lesbijka i że współżyje z kobieta. Ksiądz potraktował mnie jak dziwke lub gwałcicielke. Kazał mi się izolować od dziewczyn, bo stwarzam zagrożenie”

7. Mezczyzna, 18 – 25 lat, Warszawa

„Należałem do Kościoła Jezusa Chrystusa Świętych Dni Ostatnich. Kościół ten nie toleruje ludzi o innej orientacji seksualnej. Musiałem opuścić grono Kościoła poprzez ekskomunikę”.

8. Mezczyzna, 26 – 40 lat, Warszawa

„Odmówiono mi pocałowania stulecia po spowiedzi [przy udzielanym rozgrzeszeniu].”

9. Mezczyzna, 18 – 25 lat, miasto do 20 tys. mieszkańców

„Odmówiono mi rozgrzeszenia i komunii. Ksiądz pytał się mnie czy już jestem normalny”.

10. Mezczyzna, 26 – 40 lat, Wrocław

„Musiałem wystąpić z organizacji Świadków Jehowy”

11. Mezczyzna, 26 – 40 lat, miasto do 500 tys. mieszkańców

„Zostałem zwymyślany przez księdza spowiednika, u którego szukałem wsparcia. Odszedłem z Kościoła Katolickiego. W Kościele Protestantycznym byłem naciskany aby wyzbyć się swojej seksualności. Zostałem usunięty z tego Kościoła.”

3.8. DYSKRYMINACJA W PRAWIE RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Konstytucja z 2 kwietnia 1997 r. ustanawia w art. 32 podstawowe zasady niedyskryminacji: zasada równości wobec prawa, zasada równego traktowania przez władze publiczne oraz

zakaz dyskryminacji w zyciu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. Obowiazujacy zapis art. 32 jest wynikiem kompromisu osiagnietego w trakcie dyskusji poprzedzajacych uchwalenie konstytucji. Jeden z projektów tego przepisu wymienial orientacje seksualna jako jedno z kryterium zakazu dyskryminacji. Projekt ten zostal jednak odrzucony na rzecz przyjecia formuly zakazu dyskryminacji „z jakiegokolwiek przyczyny“. Ta obowiazujaca obecnie formula oznacza w swietle ogólnie przyzetej interpretacji tego przepisu takze zakaz dyskryminacji ze wzgledu na orientacje seksualna. Jednakze fakt, ze wyrazony wprost zakaz dyskryminacji ze wzgledu na orientacje seksualna zostal odrzucony - co wiecej wlasnie zamieszczenie w projekcie ustawy zasadniczej zakazu dyskryminacji ze wzgledu na orientacje seksualna bylo przyczyna odrzucenia tej wersji projektu - oznacza, ze istnieje w Polsce silna tendencja do negowania zasady równosci osób homoseksualnych wobec prawa. Potwierdzeniem tej tendencji jest objecie w tej samej ustawie konstytucyjnej ochrona i opieka Rzeczypospolitej malzenstwa „jako zwiazku kobiety i mezczyzny” (art. 18 Konstytucji). Przepis ten uniemozliwia interpretacje art. 32 Konstytucji (zasada równosci) w ten sposob, ze równosc wobec prawa obejmuje takze prawo do zawarcia malzenstwa oraz zwiazane z tym inne prawa.

Mimo istnienia ogólnej klauzuli antydyskryminacyjnej Konstytucja zawiera równiez szczególne przepisy ochronne odnoszace sie do grup społecznych uznanych za szczególnie narazone na dyskryminacje lub naruszanie praw. Znajduja sie wsród nich przepisy dotyczace ochrony weteranów walk o niepodleglosc i inwalidów wojennych (art. 19), zwiazków wyznaniowych (art. 25), mniejszosci narodowych i etnicznych (art. 27 i 35), równosc praw kobiet i mezczyzn (art. 33), dzieci (art. 72) i konsumentów (art. 76). Niestety posród grup chronionych nie znajduja sie mniejszosci seksualne, mimo ze ich narazenie na dyskryminacje jest oczywiste.

Brak przepisów antydyskryminacyjnych i prawne uprzywilejowanie zwiazków heteroseksualnych widoczny jest równiez w innych przepisach prawa. Skutkuje to m.in.:

1. Pozbawieniem partnerów zwiazków jednoplciovych uprawnień przyslugujacych malzonkowi pracownika (tj. prawo do odprawy posmiertnej, dziedziczenie pracowniczych praw majatkowych zmarlego malzonka, prawo pracownika do zwolnienia lekarskiego w celu opieki nad malzonkiem, uprzywilejowanie egzekucji roszczen alimentacyjnych malzonka z wynagrodzenia pracownika, zabezpieczenia społecznego po osiagnieciu wieku emerytalnego i inne).
2. Ograniczenia konstytucyjnych praw lesbijek i gejów do wyrazania swoich poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji oraz wolnosci twórczosci artystycznej, badan naukowych oraz ogłaszania ich wyników, wolnosci nauczania i wolnosci korzystania z dóbr kultury poprzez nakaz respektowania przez media niechetnych czesto homoseksualizmowi „przekonan religijnych odbiorców, a zwlaszcza chrzescijanskigo systemu wartosci”.
6. Niemoznosc zawierania formalnych zwiazków przez osoby homoseksualne sprawia, ze nie stosuje sie do nich okreslona w art. 64 Konstytucji gwarancja prawa do dziedziczenia, które zgodnie z litera Konstytucji podlega równej dla wszystkich ochronie prawnej. Osoby homoseksualne nie moga w praktyce z tej „równosci” korzystac, poniewaz z mocy prawa nie moga dziedziczyc jako malzonek, nawet gdy zyja w zwiazku o wszelkich faktycznych cechach malzenstwa.

Zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego (art. 931 i nastepne) homoseksualny partner zmarlego dziedziczy po zmarlym partnerze dopiero w przypadku sporzadzenia

testamentu przez zmarłego. Malzonek dziedziczy zas z mocy ustawy. Ponadto istnieje jedynie ograniczona do przypadków przestępstwa przeciwko spadkodawcy lub manipulacji związanej z testamentem możliwość wyłączenia od dziedziczenia po zmarłym jego biologicznej rodziny (malzonek, rodzice i dzieci), która zawsze może domagać się przypadającej jej obowiązkowej części spadku (tzw. zachówek). Rodzi to w praktyce przypadki raczej niesprawiedliwości w sytuacji, gdy pozostały przy życiu partner zmarłego czynił nakłady na majątek zmarłego, który po śmierci partnera dziedziczony jest przez biologiczną rodzinę zmarłego, często odrzucającą zmarłego za życia z powodu jego homoseksualizmu.

W przypadku istnienia testamentu, na mocy którego pozostały przy życiu homoseksualny partner zmarłego nabywa spadek, partner zobowiązany jest zapłacić podatek od spadku. Wysokość podatku ustawa uzależnia od wartości nabytego spadku, przy czym wartość podlegająca opodatkowaniu jest zróżnicowana w zależności od stopnia pokrewieństwa i powinowactwa spadkobiercy i spadkodawcy (art. 9 ust. 1 i art. 14 ustawy o podatku od spadków i darowizn). Wartość spadku nie podlegająca opodatkowaniu jest największa, jeśli spadkobiercą jest malzonek, zstępny, wstępny, pasierb, zięć, synowa, brat, siostra, ojczym, macocha lub teść zmarłego. Mniejsza wartość kwoty wolnej od opodatkowania występuje w gronie osób, będących rodziną rodziców, rodzeństwa lub malżonków. Pozostali nabywcy, wśród których znajdują się też homoseksualni partnerzy, płacą podatek w największym zakresie. Kwota wolna od podatku jest w wypadku partnerów homoseksualnych około 50% mniejsza od kwoty wolnej od podatku dla członków najbliższej rodziny zmarłego, zaś stawka podatku płaconego przez osoby obce w rozumieniu ustawy (w tym nieslubny partner) jest ponad trzykrotnie wyższa od stawki podatku płaconego przez najbliższą biologiczną rodzinę (w tym legalnego heteroseksualnego malżonka).

10. W kontekście istniejących przepisów uzależniających możliwość obejmowania określonych funkcji lub wykonywania określonych zawodów od nieokreślonej przesłanki „nieskazitelnego charakteru” (art. 24 ustawy o radcach prawnych i art. 28 ustawy o Sądzie Najwyższym, art. 51 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych), „wzorów moralnych” (art. 2 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich), które to przesłanki odwołują się do ogólnie przyjętych zasad przyzwoitości i moralności, utożsamianej w polskiej praktyce często z tradycyjną, odrzucającą homoseksualizm, obyczajowością rodzinną i seksualną, istnieje możliwość pozornie zgodnego z prawem kwestionowania prawa osoby otwarcie przyznającej się do homoseksualizmu do objęcia pewnych funkcji, czy wykonywania pewnych zawodów. Oznacza to, że konstytucyjna ochrona równości wobec prawa, czci i dobrego imienia (art. 47 Konstytucji) może stać się wobec takiej osoby iluzoryczna. W konsekwencji osłabione zostają zagwarantowane przez Konstytucję (art. 65) i Kodeks pracy (art. 10 i 111 Kodeksu pracy) wolność wyboru zawodu i zakaz dyskryminacji pracowniczej, tam gdzie prawo wykonywania zawodu ustawa uzależnia od szczególnych kwalifikacji moralnych czy osobistych. W ten sam sposób ograniczona zostaje deklarowana w art. 60 Konstytucji równość praw osób homoseksualnych do dostępu do służby publicznej. W przypadku osób heteroseksualnych podobne ograniczenia mogą być wynikiem jedynie świadomego wyboru określonego, niezgodnego z ogólnie uznanymi normami przyzwoitości i uczciwości stylu życia.
11. Brak ochrony prawnej majątku dorobkowego oraz relacji osobistych (obowiązek wzajemnej pomocy) partnerów związków jednopłciowych, a także obowiązku alimentacyjnego związków jednopłciowych.

13. Konieczność ponoszenia dodatkowych kosztów (koszty pomocy prawnej, koszty notarialne, podatki) związanych z regulowaniem sytuacji majątkowej między partnerami.
16. Utrudnienia w zakresie możliwości wspólnego zamieszkania (niemożność wspólnego nabycia mieszkania spółdzielczego, niemożność wspólnajmowania mieszkania komunalnego, obowiązek uzyskania spółdzielni lub wynajmującego na zameldowanie partnera w mieszkaniu, opodatkowanie czynszu z „wynajmu części mieszkania” partnerowi i in.)
17. Brak ulg podatkowych przysługującym małżonkom (wspólne opodatkowanie, niższe opodatkowanie pożyczek, spadków i darowizn między małżonkami i in.)
18. Brak przysługującej małżonkowi z mocy prawa możliwości reprezentowania partnera przed organami władzy i osobami prywatnymi.
19. Brak przysługującego małżonkowi prawa odmowy zeznań w postępowaniu dotyczącym partnera.
20. Partner homoseksualny nie jest często dopuszczany do informacji o stanie zdrowia chorego partnera lub do współdecydowania o sposobie leczenia, a nawet do odwiedzin w szpitalu lub innym zakładzie zamkniętym.
21. Kodeks karny przewiduje ochronę grup ludności i osób należących do mniejszości narodowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych lub z powodu bezwyznaniowości przed naruszeniem nietykalności cielesnej, znieważaniem lub nawoływaniem do nienawiści albo propagowaniem totalitarnego ustroju państwa. Ochrona ta nie obejmuje mniejszości seksualnych, mimo oczywistego zagrożenia i obserwowanego naruszania praw tej grupy takimi czynami.

Podsumowanie

Przepisy prawa polskiego ustanawiają zasadniczą nierówność w traktowaniu obywateli polskich o orientacji hetero- i homoseksualnej zarówno w wymiarze jednostkowym jak i społecznym. W powyższym opracowaniu uwzględniono jedynie wycinek zagadnienia, aby zasygnalizować główne kierunki dyskryminacji prawnej polskich lesbijek i gejów, tj:

brak przepisów antydyskryminacyjnych chroniących osoby homoseksualne, ograniczenia praw i wolności obywatelskich przez konkurencyjne prawa konstytucyjne (np. ograniczenie prawa do równości poprzez brak prawa do zawierania legalnych związków), ograniczenia praw i wolności obywatelskich przez przepisy ustawowe (np. ograniczenie wolności słowa i prawa do informacji przez obowiązek uwzględniania w ofercie programowej mediów publicznych „wartości chrześcijańskich”, dyskryminacja partnerstw lesbijek i gejów w zakresie praw ekonomicznych i zabezpieczenia społecznego), faktyczne dodatkowe obowiązki wobec władz publicznych (głównie obowiązki proceduralne i podatkowe)

Nie uwzględniono w powyższym opracowaniu wszystkich aspektów prawnej dyskryminacji lesbijek i gejów w Polsce, a zwłaszcza:

wszystkich przepisów szczególnych dotyczących m.in. uprawnień socjalnych niektórych grup społecznych, przepisów regulujących dostęp do prokreacji i adopcji, przepisów podatkowych i innych, które stawiają jednostki i pary homoseksualne w gorszej sytuacji

prawnej niż znajdujące się w analogicznej sytuacji osoby lub pary heteroseksualne (szczególnie legalne małżeństwa), nieprzyjaznej gejom i lesbijkom praktyki stosowania prawa, która często uniemożliwia lub znacznie utrudnia realizację ich praw nawet tam, gdzie prawo nie działa bezpośrednio tak niekorzystnie. Przykładem może być stosowana przez gminy odmowa udzielenia zgody na zamieszkanie partnera w mieszkaniu komunalnym jako podnajemca, podczas gdy odpowiednie przepisy stanowią, że gmina nie może odmówić takiej zgody bez uzasadnionej przyczyny. Innym przypadkiem jest częste wymaganie uznanego za bardziej wiarygodne pełnomocnictwa w formie aktu notarialnego, podczas gdy przepisy prawa tego wprost nie wymagają. W porównaniu do analogicznych sytuacji partnerów prawnie uznanych związków heteroseksualnych powiększa to znacznie nakład czasowy i finansowy zaangażowania partnerów związków homoseksualnych we wzajemną pomoc z prowadzeniu swoich spraw. Jeszcze inną okolicznością jest utożsamianie „moralności” z niechęcią lesbijkom i gejom tradycyjną obyczajowością, co zmienia przepisy mające na celu ochronę społeczeństwa przed demoralizacją wbrew przeciwności emancypacji społeczności homoseksualnej.

negatywnego wpływu braku stabilizacji i ochrony prawnej związków nieformalnych (np. brak wspólności majątkowej, konieczność świadczenia przeciwko partnerowi w postępowaniu) lub konieczności formalizowania stosunków na sferę osobistych relacji między partnerami, którzy zmuszeni są antycypować możliwe konflikty i szukać z góry ich rozwiązania. Oprócz możliwego dyskomfortu psychicznego związanego w niektórych przypadkach z negocjowaniem umowy i powierzaniem swoich osobistych spraw doradcy prawnemu i podatkowemu, może być to czynnikiem rodzącym przedwczesne zatargi między partnerami. Podkreślić należy możliwą niską skuteczność takiego trybu regulowania wzajemnych stosunków, wynikająca z niemożności przewidzenia wszystkich możliwych scenariuszy przyszłych wydarzeń. Analogiczne sytuacje między partnerami związków formalnych regulowane są przez profesjonalnie tworzone i mające zastosowanie do wszystkich możliwych sytuacji przepisy prawa, przez co partnerzy są zwolnieni z trudu i kosztów tworzenia prywatnych zamiastek tych przepisów.

Mimo obiecujących deklaracji Konstytucji prawo polskie ogranicza ochronę podstawowych wolności i praw osobistych lesbijek i gejów, a ich związki wyklucza poza prawo, stawiając tym samym pod znakiem wątpliwości prawdziwość deklaracji wyrażonej w art. 1 Konstytucji, że Rzeczpospolita Polska jest dobrem wszystkich obywateli i art. 2 Konstytucji o urzeczywistnianiu sprawiedliwości społecznej. Sama bowiem Konstytucja nie dopuszcza części swoich obywateli do dobrodziejstw ochrony prawa. Stan taki zasługuje na potępienie nie tylko ze względu na niezgodność z przyjmowanymi obecnie w świecie standardami ochrony praw człowieka i obywatela, lecz również ze względu na wynikające z tego obniżenie wiarygodności i zaufania do polskich władz publicznych w oczach części własnych obywateli i wspólnoty międzynarodowej. Przyjęta w Konstytucji zasada nierównego traktowania gejów i lesbijek stosowana jest również konsekwentnie w ustawodawstwie zwykłym.

3.9. DYSKRYMINACJA W ŻYCIU PUBLICZNYM I POLITYCZNYM

1. W 1998 roku aktywiści Grupy Lesbijek i Gejów Chrzescijan „Exodus”, działającej przy Stowarzyszeniu Lambda Warszawa poprosili władze kościoła katolickiego o wyznaczenie duszpasterza środowisk homoseksualnych. Otrzymali odpowiedź odmowną, w której

uzasadniono, że “geje i lesbijki nie potrzebują wyodrebnionego duszpasterza”. Tymczasem dużo mniejsze grupy, takie jak artyści, policjanci, żołnierze, skauci, lekarze i więźniowie posiadają swoje duszpasterstwa.

2. Reforma polskiego systemu edukacyjnego, zapoczątkowana w 1999 roku, wprowadziła do nauki w *gimnazjum* (szkole dla osób w wieku 13 - 15 lat) przedmiot “Wychowanie do życia w rodzinie”. Rozporządzenie Ministerstwa Edukacji Narodowej zaleca w programie nauczania zawrzeć treści takie jak “akceptacja własnej płciowości”, a także “zakłócenia i trudności w osiągnięciu tożsamości płciowej; brak akceptacji własnej płci. Leki homoseksualne a rzeczywiste skłonności homoseksualne; przyczyny. Możliwości pomocy w pokonywaniu trudności związanych z tożsamością płciową”. Wytyczne na temat zajęć dla młodzieży w wieku 16 – 18 lat zawierają te same treści, a także “Pomoc w kształtowaniu pozytywnego stosunku do płciowości” i “Potrzebę pełnej akceptacji własnej seksualności”.

Minister Edukacji Narodowej zaakceptował kilka podręczników do nauczania wspomnianego przedmiotu. W niektórych z nich homoseksualność jest przedstawiana jako dewiacja; Lambda Warszawa protestowała w tej sprawie, niestety bez powodzenia. Każdy nauczyciel może samodzielnie wybrać podręcznik z listy zaakceptowanej przez Ministra według własnych upodobań. Wprowadzenie nauczania przedmiotu “Wychowanie do życia w rodzinie” jest obowiązkowe, jednak z powodu zbyt małej liczby przygotowanych do tego nauczycieli, przedmiot ten jest realizowany tylko w niektórych szkołach – liczba kursów przygotowujących do nauczania przedmiotu jest mniejsza niż zainteresowanie nimi. Poziom przygotowania nauczycieli jest bardzo zróżnicowany. W konsekwencji w wielu szkołach tematyka homoseksualizmu nie jest poruszana wcale lub jest przedstawiana w sposób negatywny.

3. W lipcu 2000, przed rozpoczęciem III Światowej Konferencji Kulturalnej Lesbijek i Gejów, która odbywała się w Warszawie, poseł AWS, Marcin Libicki, przesłał otwarty list do kandydatów na prezydenta (wybory odbywały się w październiku 2000) z następującymi pytaniami: Jaka jest Pana opinia na temat legalizacji tak zwanych małżeństw homoseksualnych? Co Pan sądzi o adopcji dzieci przez pary homoseksualne? Dwóch kandydatów, w tym rządzący prezydent Aleksander Kwasniewski i lider Polskiej Partii Socjalistycznej (PPS) Piotr Ikonowicz poparli idee rejestrowanych związków partnerskich oraz adopcję dzieci przez pary jedнопłciowe. Pozostałych 11 kandydatów było przeciwko lub nie udzieliło odpowiedzi. Andrzej Olechowski, kandydat reprezentujący liberalną inteligencję i świat biznesu odpowiedział, że temat ten nie powinien być przedmiotem publicznej debaty.

4. Polska jest członkiem Rady Europy i Organizacji Narodów Zjednoczonych. Pomimo Rekomendacji Rady Europy, wzywających rządy krajowe do promowania tolerancji i przyjmowania aktów prawnych, karzących dyskryminację związaną ze względu na orientację seksualną, polski rząd nie podjął dotychczas żadnych działań w tej sprawie.

W roku 2000 na Specjalnej Sesji Zgromadzenia Generalnego w sprawie kobiet ONZ w Nowym Jorku, delegacja Rządu RP głosowała przeciwko poprawce w dokumencie końcowym, zalecającej karalność dyskryminacji ze względu na orientację seksualną. Przewodniczący delegacji, Min. Jerzy Kropiwnicki (Minister Rozwoju Regionalnego – instytucji zajmującej się sprawami kobiet w nikłym stopniu) wytłumaczył decyzję jako osobisty wstępek do perwersji. Po powrocie delegacji do Polski usprawiedliwiano brak przyjęcia poprawki zbyt późnym jej zgłoszeniem i brakiem wytycznych na ten temat w instrukcjach polskiego rządu.

5. 6 marca 2001 szwedzka minister ds. równouprawnienia płci Margaret Windberg przedstawiła Komisji ds. Statusu Kobiet ONZ projekt stanowiska UE w sprawie równouprawnienia płci. Stanowisko UE przed zaprezentowaniem przedstawiono polskiemu MSZ, który skierował je do Marii Smereczynskiej, pełnomocnika Rządu ds. rodziny. Minister

Smereczynska odmówiła udzielenia poparcia stanowiska unijnego, ponieważ znalazły się w nim sformułowania “prawa seksualne i orientacje seksualne”.

6. Polski Czerwony Krzyż (PCK), zajmujący się między innymi propagowaniem honorowego krwiodawstwa, w wydanej przez siebie ulotce napisał, że krew nie powinna być oddawana przez osoby, mające liczne kontakty seksualne oraz często zmieniające partnerów, osoby przyjmujące narkotyki dożylnie, a także homoseksualistów. Osoby homoseksualne są traktowane przez autorów ulotki jako stanowiące duże zagrożenie zakażeniem wirusem HIV. Tymczasem statystyki wskazują na rosnącą liczbę zakażeń HIV drogą stosunków heteroseksualnych. Ulotka ta powieliła także społeczny stereotyp osób homoseksualnych jako grupy silnie promiskuitywnej, często zmieniającej partnerów.

4. WNIOSKI KONCOWE I REKOMENDACJE

W Polsce, gdzie znacząca rola (zarówno społeczna jak i polityczna) odgrywa Kościół katolicki, społeczna percepcja homoseksualizmu najczęściej kształtuje przeswiadczenie, iż jest on pogwałceniem powszechnie przyjętych zasad. Negatywne nastawienie do homoseksualizmu, co poniekąd potwierdza niniejszy raport, ma źródło przede wszystkim w głębokim przeswiadczeniu, iż osoby homoseksualne godzą w podstawowy system wartości narodu, czyli w rodzinę, która to w tym kraju zawsze była odniesieniem dla zachowań moralnych oraz - co równie istotne patrząc na burzliwą historię - patriotycznych. W mniemaniu większości Polaków, geje i lesbijki zdają się zaprzeczać ważności rodziny i w imię jej wartości potępiają się, oskarżając o deprawację nieletnich, niemoralne prowadzenie się, pedofilię i co za tym idzie rozbijanie rodzin. Skutkiem podobnego myślenia jest m.in. to, że większość nie uznaje osób homoseksualnych za pełnowartościowych członków społeczeństwa, i tym samym nie byłaby skłonna dopuścić ich do pełnienia ważnych funkcji społecznych.

Postawa ta rodzi również homofobie, będącą przyczyną pogardy i uprzedzenia. Znajduje ona ujście poprzez agresję lub, co zdarza się częściej - poprzez język. Osoby homoseksualne piętnuje się słownie, poniżając je (vide: „Przemoc psychiczna”), jak również obarczają winą, co również widac w raporcie, za pojawienie się AIDS. Wygodniej jest bowiem sadzić, że nie dotyczy ona „zdrowej” części populacji. Dochodzi też do zjawisk, które w cywilizowanym świecie nie miałyby miejsca. Oto redakcja jednego z dzienników nie widziała nic złego w zamieszczeniu ogłoszenia tego typu: „Medal dla wirusa HIV za wybitne zasługi w oczyszczaniu społeczeństwa z pedatów i narkomanów⁷”.

Negatywne stanowisko wobec osób homoseksualnych w Polsce podtrzymują i umacniają liczne wypowiedzi hierarchów kościelnych oraz właśnie media (także opiniotwórcze). Większość publikacji prasowych, audycji radiowych i telewizyjnych umacnia przekonanie, że homoseksualizm to „inna” orientacja, zaś o gejach mówi się w kontekście AIDS, pedofilii, transseksualizmu, słowem skandalu. Naglasza się również adopcję dzieci przez gejów i lesbijki (przy czym ani jedna firma sondażowa nie spróbowała zapytać o to samych zainteresowanych!), a homoseksualnych rozmówców przedstawia inicjałami, często z zakrytą twarzą, lub sadza tyłem do kamery - co może potęgować przeswiadczenie, iż homoseksualizm jest czymś złym, nieodpowiednim.

Postawa wobec osób homoseksualnych może być więc trafnym miernikiem mentalności społeczeństwa polskiego. Kreowanie i utrwalanie negatywnego wizerunku osób homoseksualnych świadczy o generalnej tendencji do potępienia i przybierania wrogiej postawy nie tylko wobec gejów i lesbijek ale również do wszelkich innych i obcych (mniejszości narodowe, wyznaniowe). W Polsce, w wyniku społecznej dezaprobaty i awersji do homoseksualizmu, wiele osób homoseksualnych ma niskie poczucie własnej wartości, czuje się winnymi i odczuwa niepokój w związku ze swoją preferencją seksualną (widac to wyraźnie w opisanych w raporcie przypadkach niezgłaszania organom ścigania przypadków pobic, szantazu czy grózb). Prowadzi to często do wyalienowania, samotności, depresji. Geje i lesbijki często żyją w obawie, że ktoś dowie się o ich orientacji seksualnej (por. „Dyskryminacja w miejscu pracy”). A przecież także i samopoczucie mniejszości homoseksualnej jest miernikiem tolerancji i otwartości społeczeństwa, bowiem to, jak w danym kraju żyje się mniejszościom, świadczy o tym z jakim społeczeństwem ma się do

⁷ „Express Wieczorny”, nr 90 z 17 kwietnia 1998 r.

czynienia. Tymczasem 24 maja 2001 roku Sejm Rzeczypospolitej Polskiej przyznał policji prawo do gromadzenia danych o orientacji seksualnej potencjalnych przestępców⁸

REKOMENDACJE:

Naszym zdaniem należy bezzwłocznie podjąć następujące kroki:

2. Wprowadzić do prawa polskiego zapisy zakazujące dyskryminacji ze względu na orientację seksualną (w konstytucji lub KK, KC), szczególnie w zakresie obrony przed przestępstwem z nienawiści (ang. hate crime) oraz w miejscu pracy.
4. Umożliwić osobom homoseksualnym, pozostającym w faktycznym pozycji zawarcie cywilnych związków rejestrowanych, umożliwiających wspólne opodatkowanie się, korzystanie z praw socjalnych oraz dziedziczenie na zasadach podobnych do osób bliskich.
6. Wprowadzić do realizowanego w szkołach programu „Edukacja zdrowotna” treści dotyczących tolerancji osób homo i biseksualnych.
8. Zagwarantować pełną pomoc policji dla osób homoseksualnych, ofiar przestępstw: przeprowadzić szkolenia z zakresu tolerancji wobec homoseksualności oraz pomocy osobom homoseksualnym, podczas których podkreślone zostanie, że osoby homoseksualne mają takie same prawa jak pozostali obywatele, propagować w środowisku osób homoseksualnych prawa do korzystania z pomocy policji w sytuacji dyskryminacji oraz propagować prawa obywatelskie, które są przynależne wszystkim obywatelom (edukacja prawna osób homoseksualnych)

⁸ Przyjęte prawo przewiduje, że policja będzie miała gromadzić tzw. „dane wrażliwe” o potencjalnym przestępcy tylko za zgodą prokuratora.

9. DODATEK

5.1. WZÓR ANKIETY BADAWCZEJ

Stowarzyszenie Lambda Warszawa

ul. Czerniakowska 178/16, 00-440 Warszawa

tel. (0-22) 628.52.22 (wt., sr. 18:00 - 21:00, pt. 16:00 - 22:00)

e-mail: lambdawa@gejowo.pl, lambdawa@polbox.com; <http://lambdawa.gejowo.pl>

RAPORT O DYSKRYMINACJI – ANKIETA BADAWCZA

WPROWADZENIE

Ankieta niniejsza rozpowszechniana jest przez Stowarzyszenie Lambda Warszawa. Chcemy dzięki niej zebrać informacje na temat dyskryminacji osób homo- i biseksualnych. Informacje te i powstały na ich podstawie raport zostaną przekazane mediom, polskim władzom oraz Komisji Europejskiej.

Sadzimy, że raport taki nie będzie mógł pozostać bez odpowiedzi: liczymy, że rekomendacje dotyczące przestrzegania praw lesbijek i gejów znajdują się w raporcie przedakcesyjnym Komisji Europejskiej dla rządu RP.

Informacje, które zamieścisz w ankiecie przyczynia się do poprawy sytuacji lesbijek, gejów i osób biseksualnych w Polsce, gdyż znając skalę dyskryminacji będziemy mogli domagać się podjęcia działań w celu jej przeciwdziałania. Prosimy więc abyś wypełnił/a poniższą ankietę i szczerze odpowiedział/a na zamieszczone w niej pytania zaznaczając właściwą odpowiedź lub opisując konkretny przypadek - w razie braku miejsca prosimy o użycie dodatkowych kartek. Jeśli jest to możliwe - prosimy abyś dołączył/a dokumenty (kopie) uwierzytelniające opisane przypadki dyskryminacji. Wypełnioną ankietę prosimy przesłać na adres:

Stowarzyszenie Lambda – Warszawa, ul. Czerniakowska 178/16, 00-440 Warszawa

Proszę przekonać także swoich przyjaciół aby wypełnili ankietę! Dodatkowe kopie prześlemy Ci po skontaktowaniu się z nami; można ją również kopiować we własnym zakresie. Ankieta dostępna jest także na naszej stronie www (<http://lambdawa.gejowo.pl>).

ANKIETA

A - PRZEMOC FIZYCZNA I PSYCHICZNA

Przemoc fizyczna

1. Czy kiedykolwiek doświadczyłeś/as przemocy fizycznej dlatego, że jesteś albo podejrzewano, że jesteś osobą homoseksualna?

(Oprócz sytuacji przemocy w miejscu pracy – ponieważ to znajduje się w rozdziale "Dyskryminacja w pracy")

tak / nie *(jeżeli nie – przejdź do pytania 8)*

2. Ile razy zostałeś/as zaatakowany/a?

jeden raz / dwukrotnie / trzy lub więcej razy

3. Jaka formę przybrał(y) atak(i)?

pobicie / atak z bronią / potrącanie, uderzenie pięścią albo kopnięcie / inny

4. Kto był sprawcą ataku?

członek rodziny / kolega, znajomy / bliski znajomy, przyjaciel / sąsiad / policja / osoba Ci nieznana / inny

Proszę opisać ten incydent(y)

5. Czy powiadomiłeś/as policję o ataku?

tak / nie

6. Jeżeli nie powiadomiłeś/as, to dlaczego?

7. Jeżeli powiadomiłeś/as, jaka była reakcja policji?

przyjazna / neutralna / wroga

Przemoc psychiczna

8. Czy kiedykolwiek doświadczyłeś/as przemocy psychicznej /przykład, co rozumiemy przez przemoc psychiczną patrz pytanie 10/ dlatego, że jesteś albo podejrzewano, że jesteś osobą homoseksualną?

(Oprócz sytuacji przemocy w miejscu pracy – ponieważ to znajduje się w rozdziale "Dyskryminacja w pracy")

tak / nie *(jeżeli nie – przejdź do pytania 16)*

9. Ile razy byles/as nekany/a?

jeden raz / dwukrotnie / trzy albo więcej razy

10. Jaka forme przybrało nekane:

werbalna (głosowa) / graffiti na twój temat / wandalizm / nienawistne listy / grozby / szantaz / inny

11. Kto Cie niepokoił?

członek rodziny / kolega, znajomy / bliski znajomy, przyjaciel / sąsiad / policja / osoba Ci nieznana / inni

Proszę opisać ten incydent(y)

12. Czy powiadomiłeś/as policję o fakcie nekania?

tak / nie

13. Jeżeli "nie", to dlaczego?

14. Jeżeli "tak", jaka była reakcja policji?

przyjazna / neutralna / wroga

15. Jeżeli zgłosiłeś/as fakt niepokojenia miejscowej władzy, jaka była odpowiedź?

przyjazna / neutralna / wroga

Unikanie przemocy i niepokojenia

16. Czy unikasz całowania albo trzymania się za ręce w miejscach publicznych z partnerem lub przyjacielem tej samej płci?

tak / nie

17. Czy unikasz mówienia ludziom, którzy nie są Twoimi przyjaciółmi albo rodziną o swej orientacji seksualnej?

tak / nie

B - DYSKRYMINACJA W PRACY

1. Czy kiedykolwiek odmówiono Ci pracy dlatego, że jesteś albo podejrzewano, że jesteś lesbijka, gejem albo biseksualista?

tak / podejrzewam, że tak / nie

Jezeli "**tak**", albo "**podejrzewam, że tak**", prosze opisac to zdarzenie

2. Czy kiedykolwiek odmówiono Ci awansu dlatego, że jesteś albo podejrzewano, że jesteś lesbijka, gejem albo biseksualista?

tak / podejrzewam, że tak / nie

Jezeli "**tak**", albo "**podejrzewam, że tak**", prosze opisac co sie wydarzylo

3. Czy kiedykolwiek próbowano zwolnic Cie z pracy lub zagrazalo Ci zwolnienie z pracy poniewaz jesteś albo podejrzewano, że jesteś lesbijka, gejem albo biseksualista?

tak / nie

Jezeli "**tak**", prosze opisac to zdarzenie

4. Czy kiedykolwiek zwolniono albo zmuszono Cie do odejscia z pracy dlatego, że jesteś albo podejrzewano, że jesteś lesbijka, gejem albo biseksualista?

tak / nie

Jezeli "**tak**", prosze opisac co sie zdarzylo

Nekanie w miejscu pracy

5. Czy kiedykolwiek niepokojono Cie w pracy /przyklad, co rozumiemy przez niepokojenie patrz pytanie 6/ dlatego, że jesteś albo podejrzewano, że jesteś lesbijka, gejem albo biseksualista?

tak / nie *(jezeli nie – przejdz do pytania 7)*

6. Prosze wskaz jaka forme przybralo to niepokojenie:

przemoc / grozby / agresywne pytania / homofobia / zart, dokuczanie / napastowanie / inny

7. Czy kiedykolwiek odmówiles/as albo zignorowales/as prace w szczególnych warunkach, terenie, profilu (na przyklad w silach zbrojnych) poniewaz jestes lesbijka lub gejem?

tak / nie

Jezeli "tak", jakiej pracy unikasz?

8. Czy kiedykolwiek opusciles/as prace z powodu swej orientacji seksualnej?

tak / nie

9. Czy kiedykolwiek czules/as potrzebe ukrywania lub milczenia na temat swej orientacji seksualnej w miejscu pracy?

tak, w niektórych pracach / tak, w kazdej z moich prac / nie, nigdy

10. Jezeli jestes obecnie zatrudniony/a, czy ukrywasz swa orientacje seksualna w aktualnej pracy?

tak, przed niektórymi osobami / tak, przed wszystkimi / nie, nie ukrywam

11. Jezeli ukrywasz swa orientacje seksualna w pracy, to przed kim?

klienci, interesanci / pracodawcy, przezozeni / inni pracownicy / dzieci, mlodziez / inni

12. Jezeli Twoje wynagrodzenie badz fundusz socjalny przewiduje korzysci dostepne dla par (dofinansowania, odliczenia albo specjalne urlopy), dla jakich par sa one dostepne?

nie wiem / dla wszystkich par / dla par heteroseksualnych / tylko dla malzenstw

C - USLUGI

1. Czy kiedykolwiek miales/as problem z kwaterunkiem z powodu swej orientacji seksualnej?

tak / nie *(jezeli nie - przejdz do pytania 3)*

2. Jakiego typu byly to problemy:

odmowa dzierzawy, wynajmu / werbalne niepokozenie przez mieszkanców / inny

Prosze opisz ten incydent(y)

3. Czy ukrywasz swa orientacje seksualna w stosunku do sasiadów, dzierzawców lub najemców aby unikac dyskryminacji?

tak / nie

4. Czy kiedykolwiek doswiadczyles/as jakiejkolwiek dyskryminacji z powodu swej orientacji seksualnej w sluzbie zdrowia lub osrodkach medycznych?

tak / nie

Jezeli "**tak**", prosze opisz to zdarzenie

5. Czy kiedykolwiek doswiadczyles/as dyskryminacji w innych sluzbach lub miejscach uzytecznosci publicznej?

tak / nie

6. Jezeli "**tak**", to w których:

bary, puby, kluby / restauracje / hotele / inne

7. Czy ukrywasz swa orientacje seksualna w tych miejscach aby unikac dyskryminacji?

tak / nie

D – KOSCIÓŁ

1. Czy kiedykolwiek doswiadczyles/as jakiejkolwiek dyskryminacji z powodu swej orientacji seksualnej w Kosciele lub podczas kontaktu z przedstawicielami Kosciola?

tak / nie

Jezeli "**tak**", prosze opisz to zdarzenie

E - EMIGRACJA

1. Czy gdyby umozliwiono Ci wyemigrowanie, zrobilbys/zrobilabys to?

tak / nie (*jezeli nie – przejdz do Metryczki*)

2. Jezeli "**tak**", czy Twoja orientacja seksualna bylaby kluczowym czynnikiem w podjeciu tej decyzji?

tak / nie

METRYCZKA

1. Jeżeli możesz - podaj nam swoje dane do ewentualnego kontaktu. Jeżeli jednak wolisz nie wypełnić tych pól pozostaw je puste.

Imię i Nazwisko:

Adres:

Telefon:

adres e-mail:

Jeżeli zamieścisz którąś z powyższych informacji, będziemy mogli skontaktować się z Tobą telefonicznie, korespondencyjnie bądź poczta e-mail, w celu uzupełnienia podanych w ankiecie danych.

2. Czy jesteś:

lesbijką / gejem / biseksualną kobietą / biseksualnym mężczyzną

3. Wiek:

poniżej 18 / 18-25 / 26-40 / 41-50 / 51 – 60 / powyżej 60

4. Miejsce zamieszkania:

wieś / miasto do 20.000 / miasto do 50.000 / miasto do 100.000 / miasto do 500.000 / miasto do 1 mln. / miasto powyżej 1 mln.

5. Czy Twoja rodzina wie o Twojej orientacji seksualnej?

tak / nie

6. Czy Twoi heteroseksualni przyjaciele wiedzą o Twojej orientacji seksualnej?

tak / nie

DZIEKUJEMY ZA WYPELNIENIE ANKIETY!